

M&O terug in het oorspronkelijke kader

Baten en lasten van de vereniging

Fons Vernooij

Dit artikel is geplaatst in het Tijdschrift voor het Economisch Onderwijs in nummer 1 van 2003, blz. 45 e.v.

Bij de introductie van het nieuwe vak M&O is ervoor gekozen de nieuwe onderwerpen, zoals de financiering van niet-commerciële organisaties, in de eerste jaren uit te sluiten van het centraal examen. De herziening van de vakken maakt het mogelijk de nieuwe onderwerpen alsnog toe te voegen aan het programma. Fons Vernooij was destijds lid van de vakontwikkelgroep Economie (die de eindtermen van M&O formuleerde).

In dit artikel licht hij toe wat de bedoeling was van de 'Staat van baten en lasten' en hoe het thema geleidelijk aan een eigen leven is gaan leiden. Vernooij betoogt ten slotte waarom een terugkeer naar de intenties van de vakontwikkelgroep nodig is, als het oorspronkelijke programma in volle omvang wordt ingevoerd. Centraal staat de ontwikkeling van economische noties die bijdragen aan inzicht in het economisch gebeuren.

Economische noties

Professor Pen heeft in zijn boek 'Kijk Economie' ooit eens aangegeven waar het allemaal om draait bij economie. "Alle maatschappelijke verschijnselen hebben een economische dimensie. Geef mij een plaatje van een zebra en ik vertel je het verhaal van de dierentuin en wat dat niet allemaal kost." In deze uitspraak komt naar voren dat het niet gaat om de onderwerpen op zich, maar om de economische noties die eraan gekoppeld kunnen worden. Onderwijs in economie moet daarom tot doel hebben leerlingen te helpen belangrijke economische noties te ontwikkelen. Bij bedrijfseconomie gaat erom dat zij vragen over *financiering* en *waardering* leren stellen, zodat zij zich bewust worden van het bedrijfseconomische perspectief.

De belangrijkste bedoeling van het examenprogramma M&O was om leerlingen economisch inzicht bij te brengen van organisaties uit hun directe omgeving. Bij de niet-commerciële-organisaties gaat het in eerste instantie om sportverenigingen en om stichtingen die geld inzamelen voor goede doelen. In tweede instantie om de subsidierichtlijnen die de overheid uitvaardigt en die van belang zijn om te begrijpen hoe verenigingen en stichtingen aanvragen kunnen indienen.

Voorts is van belang te weten hoe zij hun administratie moeten inrichten om zich te conformeren aan de gewoontes en gebruiken bij de overheid. Daarmee is een opening gemaakt naar de lessen algemene economie waar meer verteld wordt over de rijksbegroting en de subsidiëring van maatschappelijke organisaties.

Inkomsten en uitgaven

De eerste notie om tot ontwikkeling te brengen is dat sportactiviteiten gepaard gaan met *uitgaven* en *betalingen* [1] om die activiteiten mogelijk te maken. Voorts dat het nodig is daarvan een jaarlijks overzicht samen te stellen. Dat is niet voor alle leerlingen op voorhand duidelijk. De idee dat er af en toe betalingen zijn, leeft wel, maar het belang van een regelmatige registratie van uitgaven en betalingen die samenhangen met een activiteit die in het grotere verband van een vereniging is geplaatst, is een nieuw perspectief. Dat maakt het ook nodig iets te weten van de juridische structuur van een vereniging die is opgebouwd uit een bestuur en een of meer commissies.

De tweede notie is het belang van *inkomsten* en *ontvangsten* [1] om de uitgaven te dekken. Leerlingen zien contributies in eerste instantie als uitgaven, maar zullen een perspectiefverandering nodig hebben om contributies als inkomsten te zien: contributies als inkomsten voor een vereniging die daarmee zijn uitgaven kan dekken. Althans een deel van de uitgaven, want er zijn meer mogelijke inkomstenbronnen, zoals entreprijzen en subsidies. Dat entreprijzen, subsidies en contributies een gezamenlijk karakter hebben, is een aansluitende economische notie.

Liquide middelen en bankkrediet

Om de samenhang tussen inkomsten en uitgaven te doorgronden, is een buffer nodig. Veel leerlingen hebben daarvoor reeds een aantal noties ontwikkeld, maar aanscherping daarvan is nodig. De buffer tussen inkomsten en uitgaven is het bedrag aan *liquide middelen*. Inkomsten leiden tot een toename van kas of banktegoed en uitgaven tot een afname van kas of banktegoed.

Indien de uitgaven groter zijn dan de inkomsten, zal een bankkrediet tot een overbrugging kunnen leiden. Belangrijk daarbij is de notie dat *een lening geen schuld is* in de zin dat je achterstallig bent met een betaling, maar dat het een afspraak is om een betaling uit te stellen tot een toekomstig moment.

Tot slot is voor leerlingen van belang dat economen de term '*kas*' vaak als synoniem hanteren voor liquide middelen, waar zelfs een lening in rekening courant toe kan behoren (zoals bij kasstroom en bij kasbeheer) [2].

De Begroting en de Rekening

Voor de administratie van de vereniging is de notie dat inkomsten en uitgaven zijn samen te brengen in een *gemeenschappelijk overzicht* van groot belang. Daarmee wordt de mogelijkheid van controle door derden ingevoerd en de mogelijkheid om misbruik en *fraude* in te perken geschapen. Bovendien is het mogelijk om aan te geven hoe groot het verschil tussen inkomsten en uitgaven is, waarmee de notie van het cruciale economische begrip '*saldo*' tot ontwikkeling komt. Denken in termen van saldi is een van de meest wezenlijke invalshoeken van de bedrijfseconomie.

Tegelijk met het introduceren van een overzicht van inkomsten en uitgaven komt een volgende bedrijfseconomische notie naar voren: *het onderscheid tussen voorcalculatie en nacalculatie*. Bij een sportvereniging zal in een goed verenigingsblad jaarlijks een dubbel overzicht verschijnen: de begroting van de inkomsten en uitgaven naast de realisatie van de inkomsten en uitgaven. Natuurlijk zijn beide uit te splitsen in categorieën en ook daar liggen de nodige economische noties achter om duidelijkheid te krijgen over de aard van de posten en de reden waarom die onder bepaalde noemers zijn samengevat.

Het slepen van posten

Voor de interpretatie van het aangeboden cijfermateriaal zijn aanvullende economische noties nodig. En daar begint het pas echt leuk te worden voor slimme leerlingen. Geld is niet alleen een ruilmiddel, maar ook iets waarmee je kunt spelen. Het is een middel om zaken te verscherpen en te verbergen. Een econoom wordt pas econoom als hij in staat is om door getallen heen te kijken en te zien, hoe de *presentatie van gegevens* in elkaar zit dan wel hoe de degene die een overzicht maakt de cijfers manipuleert om een *gunstig beeld te scheppen ook als dat er niet is*. Controlemechanismen zijn daarvoor onmisbaar.

Een belangrijke notie uit de administratieve organisatie is *het slepen van posten*. De penningmeester van een vereniging kan ervoor zorgen dat het jaaroverzicht van inkomsten en uitgaven een positief saldo bevat door betalingen uit te stellen. Immers, als een penningmeester ziet aankomen dat er een negatief saldo op het nacalculatorische overzicht van inkomsten en uitgaven gaat ontstaan, dan kan hij dit overzicht positief beïnvloeden door de betaling van rekeningen (bijvoorbeeld de zaalhuur) uit te stellen tot na de afronding van het boekjaar. Daarmee verschuift het negatieve saldo naar een volgend jaar en dan is het nog maar de vraag of de zittende penningmeester in functie is. Het slepen van posten maakt het mogelijk om problemen door te schuiven naar je opvolger.

Baten en lasten

Om dit slepen van posten vroegtijdig te onderkennen is het van groot belang dat de noties van baten en lasten worden ontwikkeld. Bij baten en lasten gaat het niet om de dagen waarop de feitelijke geldoverdrachten plaatsvinden, maar om de *data waarop de betalingen hadden moeten plaatsvinden*. Dat is een systematiek die het slepen van posten onmogelijk maakt, dan wel sterk inperkt. Bij de *lasten* gaat het erom dat een penningmeester geen gebruik kan maken van het verschil tussen de datum waarop een betalingsverplichting ontstaat en de datum waarop de betaling feitelijk plaats vindt. Het doet er niet toe in welk jaar de zaalhuur betaald wordt, want de lasten van de zaalhuur bestaan uit 12 maandelijkse bedragen die vooraf zijn vastgesteld.

Bij de baten doet zich een soortgelijke mogelijkheid tot verschuiven voor. Leden kunnen slepen met posten door hun contributie later te betalen dan afgesproken is, dat wil zeggen dat zij niet betalen in de boekingsperiode waarop de contributie betrekking heeft. Door te werken met *baten* schakelt een penningmeester te late betalingen door de leden uit als storende bron in zijn administratie, want de contributiebaten bestaan uit het aantal

inschreven leden maal de vastgestelde contributie. Daarnaast bestaat de mogelijkheid dat de penningmeester kasontvangsten en -betalingen versleept naar eerdere of latere momenten en daarmee het saldo van inkomsten en uitgaven beïnvloedt. De registratie van baten perkt dat risico sterk in.

Het overzicht van baten en lasten

Bij de begroting van de inkomsten en uitgaven speelt impliciet de veronderstelling mee dat de in- en uitgaande betalingen zullen plaats vinden op het moment dat de betalingsverplichtingen zullen ontstaan. De *begroting* is dan ook tegelijk een schatting van de geldstromen als een mandaat om activiteiten uit te voeren op basis van de financiële grenzen die daaraan zijn gesteld. De controle of de activiteiten daadwerkelijke zijn uitgevoerd en of het bestuur zich gehouden heeft aan die financiële richtlijnen is daarom alleen mogelijk door de begroting te confronteren met een nacalculatorisch *overzicht van baten en lasten*.

Het overzicht van baten en lasten is dus geen verkapte winst- of verliesrekening, maar een gecorrigeerd overzicht van inkomsten en uitgaven. De toename van de liquide middelen *staat debet* en dat geldt zowel voor de feitelijke toename (de inkomsten) als de formele toename (de baten). Winsten staan daarentegen credit omdat ze aanpassingen zijn van het eigen vermogen en daarom verschillen ze fundamenteel van baten. Een soortgelijke redenering gaat op voor de afname van de liquide middelen. De feitelijke afname *staat credit* (de uitgaven) waardoor de formele afname (de lasten) ook credit staan. Verliezen staan debet.

Bij de vergelijking van de Rekeningen over de jaren heen, wordt direct duidelijk waarom inkomsten en uitgaven onbetrouwbare berekeningsgrondslagen zijn. Door het slepen van posten ontstaat een dubbele vertekening. Als de penningmeester de zaalhuur van één extra maand doorschuift naar jaar $x + 1$, terwijl de nieuwe penningmeester dit verschil weer inloopt, zal bij een vergelijking van de totalen van jaar x en jaar $x + 1$ een saldo ontstaan ter grootte van tweemaal de zaalhuur. Alleen door inkomsten en uitgaven te vertalen naar baten en lasten is een *betekenisvolle vergelijking* door de jaren heen mogelijk.

Geen matching van opbrengsten en kosten

De implicatie van dit alles is dat de *permanentie-gedachte* uit het dubbel boekhouden niet van toepassing is op baten en lasten. Het idee dat interest over een lening gesplitst moet worden in een bedrag aan kosten dat op het ene jaar drukt en een restant dat op een volgend jaar drukt, behoort niet tot het domein van een overzicht van baten en lasten. Daar beperkt de registratie zich tot de vraag of de penningmeester de rentebetaling heeft verricht op het moment dat de rente verviel of dat de betaling is uitgesteld tot een later jaar.

Als de begroting bijvoorbeeld aangeeft dat er € 1200,- aan verzekeringspremie betaald moet worden op 1 december van 2011, terwijl de penningmeester betaalt op 2 januari 2012, dan valt deze verplichting wel onder de lasten van 2011, maar niet onder de uitgaven van 2011. Het feit dat een commerciële onderneming van deze post € 100,- aan kosten voor 2011

toeschrijft en €1100,- aan kosten voor 2012 is niet relevant voor de controle of de penningmeester heeft gedaan wat hij volgens de begroting zou moeten doen. Immers de *begroting is de toetssteen* van de uitvoering van het beleid.

Vaak gebruikt een penningmeester echter een commercieel boekhoudprogramma. Dat levert automatisch termen als 'huisvestingskosten', 'bestuurskosten', 'verliezen' of 'winsten' op. Een snelle check of een vereniging inderdaad werkt met kosten en niet met lasten is te zien aan de post Assurantiën. Als die voor een groot bedrag in de Rekening staat, maar op de balans niet is terug te vinden in de vorm van een bedrag aan vooruitbetaalde bedragen, dan is duidelijk dat de uitgaven niet zijn omgerekend naar kosten. Het matching-beginsel is dan niet toegepast.

De betekenis van het (Eigen) Vermogen

De noodzaak om de begroting van inkomsten en uitgaven te confronteren met een overzicht van baten en lasten, leidt tot een andere belangrijke notie. Het *saldo dat voortvloeit uit de staat van baten en lasten wijkt af van het saldo in de liquide middelen*. Het saldo van kas en bank geeft niet langer aan hoe groot de buffer is om inkomsten en uitgaven te overbruggen. Openstaande rekeningen en openstaande vorderingen vertroebelen het zicht op deze functie. Om dat zicht terug te krijgen, moet een correctie van de liquide middelen plaatsvinden. Dat geldt zowel voor de vorderingen die open staan als voor de verplichtingen die nog vervuld moeten worden.

De omvang van de buffer is vast te stellen door een *balans* op te maken. Deze bevat in wezen vier posten: (1) de som van de liquide middelen waarbij (2) de vorderingen worden opgeteld en waarvan (3) de openstaande rekeningen worden afgetrokken, zodat (4) de buffer resteert die als 'Vermogen' wordt aangeduid. De notie die schuil gaat in dit vermogen is dus dat het gaat om het bedrag aan liquide middelen dat de vereniging als buffer zou hebben indien iedereen zijn rekeningen op tijd betaalt.

Het vermogen als indicator van zelfredzaamheid

Indien gemeenten subsidie geven en grenzen gesteld hebben aan de zelfredzaamheid van verenigingen, gaat het in de subsidieregelingen om dit gecorrigeerde bedrag aan liquide middelen. Aangezien een vereniging de overschotten van het ene jaar kan gebruiken om de uitgaven van het volgende jaar voor een deel te financieren, is de behoefte aan subsidie niet alleen afhankelijk van het ongedekte saldo tussen de verwachte inkomsten en de verwachte uitgaven voor een bepaald jaar.

Afgezien van een minimale buffer die op een of andere manier gekoppeld is aan de omvang van de begroting van een vereniging, eist de subsidieregeling van de gemeente doorgaans dat overschotten aan liquide middelen uit het verleden als eerste bron gebruikt moeten worden om tekorten in het nieuwe jaar aan te vullen. Als er dan nog een tekort is, kan de vereniging subsidie aanvragen. Daarmee is niet de voorraad aan liquide middelen een criterium voor subsidieverlening, maar de omvang van het Vermogen.

Het historisch misverstand

Veel verenigingen zijn in hun subsidieaanvragen zwaar benadeeld door overijverige penningmeesters die hun kennis van dubbel boekhouden inbrachten in de verenigings-administratie. Natuurlijk is het mogelijk om het bedrijfseconomische begrippenkader van kosten en opbrengsten, verlies en winst, vlottende en vaste activa, en eigen en vreemd vermogen te projecteren op verenigingen en stichtingen. En natuurlijk zijn er situaties waarin dat zonder problemen kan. Maar die situaties zijn onvoldoende bewijs dat de verenigingsboekhouding via baten en lasten (dus een *kameralistische administratie*) in wezen een achterhaalde zaak is. Dat hangt namelijk af van de functie van het Vermogen als indicator voor zelfredzaamheid.

De introductie van bedrijfseconomische noties in de verenigingsboekhouding leidt ertoe dat de balans niet langer beperkt blijft tot financiële posten, maar dat voorraden en vaste activa ook opgenomen worden in het overzicht. Dat leidt er weer toe dat het vermogen gesplitst wordt in het eigen en vreemd vermogen, waarna de gemeente het eigen vermogen als buffer van zelfredzaamheid gaat zien. Als het eigen vermogen de gemeentelijke norm van zelfredzaamheid overstijgt, dan vindt een korting plaats op de subsidie en is de vereniging in rep en roer.

Verenigingen of stichtingen die geen subsidie van de overheid aanvragen, hebben veel meer vrijheidsgraden om hun administratie in te richten naar eigen goeddunken. Een bedrijfseconomische registratie op basis van een balans met voorraden en vaste activa kan dan informatief zijn en daardoor te prefereren boven een kameralistische registratie. Maar zodra er misverstanden kunnen ontstaan tussen twee noties van het eigen vermogen (de kameralistische notie van *financiële buffer* en de bedrijfseconomische notie van *intrinsieke waarde*) dan kan het financieel aantrekkelijk zijn om niet blind te varen op het dubbelboekhouden.

Een ander misverstand kan optreden als een vereniging over vaste activa beschikt die in onderpand zijn gegeven voor een langlopende lening. Het is dan wat vreemd om geen vaste activa op de balans te vermelden. Aangezien de waardering van de activa toch arbitrair is, kan dit probleem ondervangen worden door de waarde van de activa gelijk te stellen aan de omvang van de openstaande lening. De posten compenseren elkaar dan zodat het eigen vermogen de functie van financiële buffer voor zelfredzaamheid behoudt.

De gesplitste administratie

Een alternatieve oplossing voor het historisch misverstand is te vinden door de vaste activa af te zonderen in een aparte boekhouding, bijvoorbeeld door deze onder te brengen in een aparte stichting. Dat is wat vaak gebeurt bij sportverenigingen die een eigen sportcomplex beheren of bij studentenverenigingen die een eigen gebouw beheren (zie de beschrijving van de studentenvereniging Quintus uit Leiden). Die stichting kan dan via een systeem van dubbelboekhouden afschrijven op vaste activa en daarmee een goed beeld geven van de

financiering en waardering van de vaste activa. Vervolgens kan de vereniging de accommodatie huren van de stichting en een eigen administratie voeren, waarbij het Vermogen van de vereniging de functie behoudt van buffer voor zelfredzaamheid.

De Haarlemse studentenvereniging Bavo bijvoorbeeld, heeft ooit een sociëteitsgebouw gekocht en ondergebracht in een stichting. De vereniging huurde het pand van de stichting en splitste daarmee haar administratie in twee delen. De vereniging Bavo is in 1979 opgeheven waarna de stichting het pand is blijven exploiteren door het aan derden te verhuren. Eenmaal per 5 jaar vindt er een grote reünie van de studentenvereniging plaats die voor een groot deel betaald wordt vanuit de winst die gemaakt is op de exploitatie van het pand.

Een andere oplossing om het historische misverstand te omzeilen is het *leasen* van vaste activa. Verenigingen kunnen de vaste activa ook verkopen aan de gemeente of een andere instantie en die vervolgens leasen (*sale and lease back*). Daarmee verandert de balansopstelling drastisch. De vaste activa vallen weg uit de balans en het eigen vermogen daalt tot het niveau waarop het aangeeft hoe groot de financiële buffer is. Ten minste als de overige bezittingen voor het symbolische bedrag van € 1,- worden opgenomen zogenaamd vanwege de administratieve eenvoud. Het vermogen heeft dan zijn kameralistische functie van financiële buffer weer terug.

De gewone dienst en de kapitaaldienst

Met de splitsing van de administratie over twee juridische eenheden, komt de thematiek van de *gewone dienst* en de *kapitaaldienst* aan de orde. Dit is een van de minst begrepen intenties van de vakontwikkelgroep die destijds dit onderwerp in het programma heeft gezet. Eerst volgt de motivering van de keuze voor opname van dit thema in het programma. Daarna volgt een korte beschouwing over de manier waarop het thema een eigen leven is gaan leiden.

De introductie van het onderscheid tussen gewone dienst en kapitaaldienst was bedoeld om een brug te slaan tussen de ongesplitste verenigingsboekhouding en de afsplitsing van een stichting die de vaste activa beheert. De kapitaaldienst was geen doel op zich.

Het doel van het onderscheid was om leerlingen duidelijk te maken dat een vereniging die een eigen sportcomplex in beheer heeft, in feite twee hoofdactiviteiten tegelijk uitvoert. Enerzijds is het de verzorging van sportactiviteiten waarvoor inkomsten en uitgaven nodig zijn en anderzijds is het de exploitatie van een sportcomplex waarvan de financiële druk verlicht kan worden door via verhuur voor feesten en partijen extra inkomsten (en daaraan gepaarde uitgaven) te genereren. Daarnaast huurt een vereniging in feite zijn eigen accommodatie. In de boekhouding is dit tot uitdrukking te brengen door maandelijks een huurbedrag ten laste te brengen van de gewone dienst en ditzelfde bedrag als baten toe te rekenen aan de kapitaaldienst.

Strikt genomen is de beschreven huurtransactie nodig om van een staat van baten en lasten

te spreken. Zo niet dan gaat het eigenlijk om een ‘geïntegreerd stelsel van kasstromen en verplichtingen’. In het examenprogramma is dat onderscheid niet gemaakt en is gekozen voor een tweedeling: een systeem van inkomsten en uitgaven, dan wel een systeem van baten en lasten. Het onderscheid gewone dienst versus kapitaaldienst is om die reden onmisbaar om met recht te kunnen spreken van een systeem van baten en lasten.

Tegelijk moet gezegd dat de introductie van de kapitaaldienst vooral was bedoeld om een uitsplitsing te kunnen maken van de bestuursactiviteiten die betrekking hebben op de sportuitoefening en de activiteiten die samenhangen met de exploitatie van het sportcomplex. Daarmee is bij de leerlingen de fundamentele notie ontwikkeld die vereist is om *een afsplitsing van de exploitatie te rechtvaardigen in een afzonderlijke juridische eenheid of in een lease-constructie*.

Terug naar de programmaontwikkeling

Het was ook niet de bedoeling van de vakontwikkelgroep om allerlei varianten van de kapitaaldienst in de externe verslaggeving op te nemen. Dat is een uitbreiding aan het examenprogramma die voortvloeide uit de activiteiten van de expliciteringscommissie die destijds de eindtermen vertaalde naar einddoelen. De verzelfstandiging van de gewone dienst en de kapitaaldienst tot een afzonderlijk domein van vraagstukken heeft een soort autonoom groeiproces in werking gezet dat zich voortzette in de leerboeken. Daar werd bijvoorbeeld het hele idee van de permanentie geprojecteerd in de staat van baten en lasten, waardoor de klassieke vraagstukken van de leningen met halfjaarlijkse aflossingen, rentebetalingen en interestkosten deel gingen uitmaken van de kapitaaldienst.

Wel zij gezegd dat de vakontwikkelgroep gehouden was aan algemene formuleringen, waardoor de inperking tot verenigingen en stichtingen waar leerlingen mee in aanraking komen, niet expliciet is opgenomen in het oorspronkelijke rapport. Destijds is op initiatief van de VECON wel een bijeenkomst georganiseerd met auteurs om afspraken te maken over deze inperking. Daar zijn vrijblijvende intenties afgesproken, maar het is alsnog nodig om deze afspraken hard te maken en om ook met de examenmakers af te spreken waar de grenzen aan de invulling van het programma liggen.

Want uit resultaten van de eerste twee jaren centraal examens M&O (circa 70% onvoldoende in het eerste jaar en 15% in het tweede jaar) bleek al snel dat de zwaarte van een vak niet zozeer bepaald wordt door het examenprogramma als wel door de invulling die de examencommissie (en de auteurs van leerboeken) daaraan geeft.

Back to basics

Bij de herziening van de tweede fase in het jaar 2005 is het van groot belang de uitvoering van het programma M&O terug te plaatsen in het oorspronkelijke kader. In feite wordt de kapitaaldienst slechts tweemaal genoemd in de eindtermen die beschreven zijn in het subdomein ‘Financieel beleid in niet-commerciële organisaties’. De eerste keer staat er: *De kandidaat kan ... het overzicht van inkomsten en uitgaven uitsplitsen in de ‘gewone*

dienst' en de 'kapitaaldienst'. De tweede keer: De kandidaat kan ... het saldo van de totale begroting van de staat van baten en lasten volgens een algemeen geldig model uitsplitsen in een saldo van de exploitatiebegroting en een saldo van de begroting van de kapitaaldienst.

In feite vraagt het examenprogramma dus niet meer dan een uitsplitsing van de posten uit het jaarverslag van een sportvereniging over twee delen: *de posten die betrekking hebben op de sportactiviteiten en de posten die betrekking hebben op beheer en exploitatie van de accommodatie*. Daar zijn in principe niet meer dan twee of drie opgaven voor nodig. Vervolgens kan aangegeven worden hoe de kapitaaldienst wordt afgesplitst in een stichting of een lease-constructie. Dan is de notie van het beheer van vaste activa ontwikkeld en de ratio is duidelijk achter het oprichten van een aparte stichting of het kiezen voor een dure lease-constructie.

Voetnoten

[1] Persoonlijk ben ik er een voorstander van om duidelijk onderscheid te maken tussen enkele begrippenparen: inkomsten versus uitgaven, ontvangsten versus betalingen en opbrengsten versus kosten. *Inkomsten versus uitgaven* zou dan betrekking kunnen hebben op het moment dat de verplichtingen tot een geldoverdracht ontstaan, terwijl *ontvangsten versus betalingen* betrekking heeft op het moment dat de geldoverdracht daadwerkelijk plaats vindt. Het begrippenpaar *opbrengsten versus kosten* volgt daar dan op als omrekening van inkomsten en uitgaven naar een periode waarin het verbruik van inkomsten en uitgaven plaats vindt. Zie ook voetnoot 2.

[2] Bij een dergelijke indeling zou het onderscheid *baten versus lasten* overbodig zijn, omdat baten dan samenvallen met inkomsten en lasten met uitgaven. Helaas wordt het begrip 'uitgaven' vaak als synoniem voor 'betalingen' gezien en wordt het begrip 'inkomsten' als synoniem voor 'ontvangsten' gebruikt. Daardoor is het nodig de drie begrippenparen alsnog aan te vullen met het begrippenpaar baten versus lasten. Overigens zou bij een dergelijke indeling het begrip 'schuld' gedefinieerd kunnen worden als het saldo van uitgaven en betalingen. Alle betalingsverplichtingen die nog niet zijn uitgevoerd komen credit op de balans. Schulden en leningen vormen dan samen het totale vreemde vermogen. Bij de nieuwe kameraalstijl is dat overigens reeds het geval. Alle lasten die nog niet geleid hebben tot betalingen staan credit op de balans als 'nog te betalen bedragen'.

De website www.bedrijfseconomische-begrippen.nl biedt een uitgebreide opsomming van synoniemen, homoniemen en misconcepties die deel uitmaken van het bedrijfseconomische jargon. Vanuit deze website is het ook mogelijk om de begrippen in hun juiste context te plaatsen door verbinding te leggen met de site www.bedrijfseconomische-modellen.nl.

* Dr A.T.J. Vernooij is hoofddocent Accounting bij de Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen aan de Vrije Universiteit.